

3. Близнюк М. М. Е-суспільство: цифрове майбутнє України: монографія / П. Д. Біленчук, М. М. Близнюк, О. Л. Кобилянський, Ю. І. Ковальчук та ін. : за ред. проф. П.Д. Біленчука. Київ : УкрДГРІ, 2018. 216 с.
4. Пискун Т. В. Медиапространство как особая социальная структура: к методологии вопроса. *Вісник Одеського національного університету. Соціологія і політичні науки*. 2010. Т. 15, № 14. С. 101–106.

АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ КОМФОРТНОГО СЕРЕДОВИЩА З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ

Глуценко Дарія Юрійівна

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

***Анотація.** У статті розглянуто кольорове оформлення зорових об'єктів на виробництві які позитивно впливає на працездатність людини, продуктивність її праці або, навпаки, призводить до зорового і загального стомлення. Знання психологічної функції кольору дозволяє знижувати несприятливий вплив навколишнього середовища на продуктивність праці.*

***Ключові слова:** вплив кольорів, виробниче приміщення, комфортне середовище, трудова діяльність людини, продуктивність праці.*

Кольору належить особливе місце серед емоційних факторів. Кольори діють по-різному: одні – збуджують психіку, змушуючи працюючого активізувати свої дії, інші – знижують активність. Крім того, кольоровий фон здатний послаблювати або підсилювати інші фактори навколишнього середовища. Для нормальної виробничої діяльності людини велике значення має колір навколишніх об'єктів.

Око дуже чутливо реагує на кольори й менше втомлюється, якщо навколишнє середовище достатньо різноманітне за кольором. Одноманітність або різкі контрасти кольору негативно впливають на психіку людини. Кількість кольорових сприймань працівника на виробництві не повинна перевищувати відповідних меж. Раціональне використання кольору набагато підвищує освітленість на робочих місцях, створює комфортне середовище для працюючих. Відомі випадки, коли від неправильного добору кольорів для фарбування виробничих приміщень і обладнання у працюючих спостерігався цілий ряд захворювань, з яких найпоширенішим був розлад зору.

Тривалий час вплив кольорів на око, а через нього й на загальний стан людського організму недооцінювався і не враховувався під час практичного розв'язання завдань кольорового оформлення виробничих приміщень. Добираючи кольори, виходили лише з архітектурних традицій і наявності фарб. Установлено, що кольори різних частин спектра різного ступеня насиченості й рівня яскравості впливають неоднаково на зір людини. Існує відповідна залежність рівня збудженості нервових центрів, ритму і періодичності ряду фізіологічних функцій, особливо в зоровому аналізаторі, від спектрального складу, інтенсивності випромінювань, тривалості їх дії і контрастних відношень.

Механізм дії кольорових подразників на зоровий аналізатор пов'язаний з центральним і периферичним відділами нервової системи і пояснюється законами загальної фізіології. Кольорове оформлення зорових об'єктів на виробництві або позитивно впливає на працездатність людини, продуктивність її праці, або, навпаки, призводить до зорового і загального стомлення. Око людини розпізнає за кольоровим тоном понад 120 відтінків у сонячному спектрі, за насиченістю кожного кольорового тону більше 10 відтінків і більше 25 ступенів за яскравістю Ці функціональні якості зорового органу людини і його реакції на різні якісні та кількісні параметри кольору слід ретельно враховувати під час створення навчально-виробничих комбінатів та в процесі їх експлуатації. Психологи вже давно

поділили всі кольори на такі, що активізують людину, і такі, які знижують її активність [1].

Діяльність людини в приміщеннях різноманітна. Зорова робота може відповідати праці у виробничих приміщеннях (ательє, цех, конструкторське бюро) або обмежуватися лише оглядом інтер'єру (кімнати відпочинку, фойє, їдальні, кафе). Об'єкти праці можуть бути кольоровими або ахроматичними, робота може бути точною або ні, з високим ступенем напруженості або ні. Тому в залежності від виду зорової роботи змінюються вимоги до колірної оформлення. При фарбуванні виробничих приміщень необхідно враховувати специфіку даної праці. Наприклад, давно відома закономірність, що там, де людина має справу з теплом (металургійні заводи, пекарні, кухні їдальнь) не можна інтер'єр робити у теплій гамі – потрібно «нейтралізувати» високу температуру холодними тонами. Або інший приклад: сіре приміщення цеху, сіре обладнання, сірі деталі, сірий робочий одяг – така колірна гама дуже втомлює працівників та може викликати зниження уваги і виробничі травми.

Естетичне відношення людини до кольору ще недостатньо вивчено, адже його не виміряти приладами. Цікаво, що загально естетичне відношення не відповідає психофізіологічному впливу кольору на людину. Синій та червоний подобаються значно більше, ніж зелений; «несприятливий» пурпуровий колір дуже подобається багатьом людям. Лабораторні дані стверджують, що чорний та фіолетовий пригнічують психіку, але жінкам дуже подобається чорний і фіолетовий одяг. Краса кольору, як і краса звуку, пов'язана з психофізіологічними особливостями сприйняття засобами асоціацій. В образотворчому мистецтві та в архітектурі їм належить провідна роль [2].

Важливі й просторові властивості кольорів, температурні та вагові відчуття, загальний збуджуючий або заспокоюваний вплив кольорів. Інтенсивні, дуже яскраві кольори активно впливають на різні сторони психіки. На дітей безколірність, сірість діє пригнічуючи. Вони вже у ранній порі відчувають радість від світлого, кольорового та яскравого оточення. Для них особливо важлива частина зміна кольорових вражень. Вже науково доведена необхідність припливу інформації, в тому числі й кольорової, інакше розвивається кольорове голодування. Але іноді ахроматичний фон буває виправданий і необхідний, наприклад, такий фон – ідеальний для зорового сприйняття творів живопису, килимів, гобеленів у музеях та картинних галереях. Колірної активності, динамічності, напруги можна досягнути не стільки величезною кількістю колірних тонів в інтер'єрі, а їх вмiлим зіставленням при обмеженій численності.

Образ, тектоніка та гармонія – три тісно пов'язаних фундаментальних принципа композиції, у сукупності або при різних співвідношеннях в кожному конкретному випадку перетворюють інтер'єр на твір мистецтва. Архітектурний задум повинен втілюватися одночасно в матеріальній формі та в кольорі. Інтер'єр не просто фарбують та оформлюють, а задумують у кольорі. Тут важливе значення має взаємодія світло – колір – матеріал [3].

Дизайнери-промисловики працюють над створенням функціонально і естетично досконалого колористичного предметно-просторового середовища, використовуючи поняття «контраст, нюанс, гармонія, колорит». Але художник-дизайнер повинен враховувати і специфічність мови дизайну, матеріалів та засобів, завдяки яким створюються його об'єкти. В дизайні, як і в декоративно-прикладному мистецтві, велика увага приділяється взаємозв'язку кольору з формою та призначенням предмета. Саме колір більшістю формує відношення до предметів. Колірної гармонії середовища не може бути досягнуто без врахування фізичних властивостей матеріалу: фактури (зовнішніх властивостей поверхні – гладка, блискуча, матова, дзеркальна) та текстури (внутрішньої структури – дерево, метал, скло, пластик, фарфор, емалі) [4].

Робочі приміщення офісів певною мірою є обличчям підприємств, організацій чи установ. По їх оформленню найчастіше судять про дане виробництво, про надійність підприємців як партнерів по угодах. Крім того, вони впливають на продуктивність праці, оскільки працювати в красиво оформленому приміщенні приємніше й продуктивніше. Яскраві й темні тони викликають передчасну втому, пастельні – навпаки, сприяють

підвищенню продуктивності праці. Тому найкраще оформляти робочий кабінет у світлі й м'які тони, наприклад холодний ніжно-зелений, блакитний, сіро-бежевий чи їхні сполучення. Такі кольори добре відбивають світло, приємні для очей й заспокійливе діють на нервову систему, але теплі кольори розслабляють та не рекомендуються для напруженої мозкової праці.

Знання психологічної функції кольору дозволяє знижувати несприятливий вплив навколишнього середовища на працю. Наприклад, рівне, спокійне фарбування сприяє зосередженню уваги в роботі. Яскраві, підбадьорливі кольори доцільні при монотонній роботі. Естетична функція кольору повинна враховуватися при прив'язці визначених колірних гам до конкретних архітектурних форм. Наприклад, за допомогою колірних рішень можна виправляти недоліки архітектури приміщення, прикрашати його. Враховуючи всі три функції фарбування елементів інтер'єру, стіни в кабінетах рекомендується оклеювати шпалерами чи фарбувати в кольори, що сприятливо впливають на нервову систему: світлий сіро-зелений, світло-бежевий, світло-жовтий, ніжно-фіолетовий, колір слонової кістки чи небесний. Але ці загальні рекомендації не можна вважати строгими канонами [4].

Кольорове оформлення всіх елементів робочого місця повинне здійснюватися відповідно до встановлених норм. Крім того, слід мати на увазі, що рухомі частини обладнання, органи пуску й зупинки фарбують у яскраві кольори, щоб досягти контрастності предметів робочого місця.

Кольоровий контраст має велике практичне значення. Як відомо, колір змінюється залежно від того, з якими іншими кольорами він межує. Наприклад, взаємний вплив кольорів у виробничих умовах створює контраст між фоном робочого місця і деталлю, яка обробляється. Фізіологічно обґрунтований вибір кольору повинен запобігати виникненню несприятливих для зору кольорових контрастів. Так, фіолетовий колір у поєднанні із синім створює загальний червонуватий фон, який має відповідну активність; у поєднанні з червоним і жовтим кольорами фіолетовий колір діє як пасивний. Оскільки кольори – сильні подразники нервової системи, використання їх має бути логічно виправданим. Кольорове оформлення об'єктів виробництва має спиратися на сучасні наукові дані про вплив різної довжини хвиль на функції ока і центральну нервову систему працюючого.

Кольори поділяють на три групи.

Перша група (27 кольорових відтінків) – це оптимальні кольори середньохвильової частини спектра. Вони мало насичені й мають відносно великий коефіцієнт відбиття. При кольоровому оформленні виробничих приміщень, обладнання і культурно-побутових приміщень доцільно максимально використати ці оптимальні кольори.

До другої групи (18 кольорових відтінків) належать допоміжні кольори, під якими розуміють кольорові відтінки, розміщені у видимій частині спектра. Для крайніх ділянок спектра (червоний, синій, фіолетовий) ці кольори мало-насичені і мають відносно високий коефіцієнт відбиття.

Для кольорів інших ділянок спектру ці кольори мають середню насиченість і середній коефіцієнт відбиття. Допоміжними кольорами доцільно фарбувати малі поверхні.

До третьої групи належать так звані запобіжні кольори (червоний, оранжевий, синій). Вони максимально насичені. У такі кольори фарбують трубопроводи, ними наносять відповідні знаки на приладах і пристроях, неправильне користування якими може призвести до травм [1].

Слід мати на увазі, що правильний вибір кольору для оформлення приміщень і обладнання залежить від багатьох факторів: призначення об'єктів; способу і тривалості роботи; рівня виробничого шуму, характерного для певного виду виробництва; кольору та інших особливостей (температури, еластичності та ін.) матеріалу і продукції; характеру і швидкості пересувних частин обладнання; кількості працівників, які одночасно працюють у приміщенні, та їх складу, призначення і кольору спецодягу; запахів; освітленості і спектрального складу освітлення; температури; чистоти й вологості повітря; зручності керування механізмами; архітектурно-композиційних особливостей інтер'єру; кліматичних

умов; вимог техніки безпеки й охорони праці.

Список використаних джерел

1. Грожан Д. В. Довідник дизайнера-початківця. Харків : Фенікс, 2005. 318 с.
2. Кравец В. І. Колористичне формоутворення в архітектурі. Харків : Вища школа, 2007. 131 с.
3. Словник з дизайну і ергономіки / В. О. Свірко, А. Т. Ашерев, О. В. Бойчук, В. М. Голобородько, та ін.; під загальною редакцією Свірка В. О. Харків : видавництво НТМТ, 2009. 130 с.
4. Степанов Н. Н. Колір в інтер'єрі. Київ : Вища школа. Головне вид-во, 2005. 180 с.

ТЕХНІКА БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ПРИ ОБРОБЦІ ТЕКСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ

Година Ольга Володимирівна

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Анотація. У статті розглядається питання з техніки безпеки на практичних заняттях при обробці текстильних матеріалів в навчальній лабораторії для студентів вищих навчальних закладів. Воно є важливою складовою під час проведення таких навчальних дисциплін, як «Виробниче навчання», «Практикум у навчальних майстернях».

Ключові слова: *техніка безпеки, текстильний матеріал, обробка, навчальна лабораторія.*

Охорона праці – важливий і необхідний аспект при організації роботи, який передбачає технічні і санітарно-гігієнічні заходи, що сприяють створенню безпечних умов праці, підвищенню продуктивності праці та досягнення високої якості виконання роботи [4].

Головною метою практичного заняття є засвоєння студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формування навичок і вмінь їх практичного застосування на основі індивідуального виконання практичних завдань; здійснення натурних або імітаційних експериментів чи дослідів і тим самим практичної перевірки і підтвердження окремих теоретичних положень навчальної дисципліни. Практичні заняття проводяться у навчальній лабораторії з обробки текстильних виробів, яка обладнана технологічним устаткуванням (швейні машини, обладнання ВТО, манекени, розкрійний стіл і ін.). Студенти мають набути практичних навичок роботи з лабораторним обладнанням, технологічним устаткуванням, оволодіти методикою експериментальних досліджень у конкретній предметній галузі [2].

Технологічні процеси та технологію виробництва учні засвоюють на прикладі обробки текстильних матеріалів. При цьому вони дістають уявлення про ручну і механічну обробку [3].

Під час занять у навчальній лабораторії з обробки текстильних виробів усі студенти зобов'язані дотримуватися правил техніки безпеки, а саме: до роботи з тканиною допускаються учні, які отримали інструктаж на робочому місці, оволоділи безпечними прийомами праці.

Перед початком роботи студенти повинні одягнути спецодяг (халат чи фартух, зав'язати волосся косинкою чи стрічкою); приготувати своє робоче місце залежно від виду робіт (розкрій, ручна обробка, машинні та прасувальні роботи); перевірити справність та гостроту ножиць.

Під час виконання роботи: не слід доторкатися грудьми до краю столу; не слід сильно нахилитись над столом, сидіти необхідно прямо; лікті знаходяться на відстані 10 см від